

Naujienu Antroji Dalis

NR. 840

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXII METAI

Dienų skeveldros

1. "Tėvynės Balse" regiu (klasės draugą) Joną Karosą ir Bimbą, ir po nuotrauka rašoma apie okupuotos Lietuvos žurnalistų sąjungos suvažiavimą: "plunksnos darbininkai kalbėjo apie laikraščius, žurnalų, radijo laidų kovingumą"... Paašikėjo, kad šiuo metu Sąjungoje yra 589 žmonės.

Tik ką esu baigęs Bronio Raios "Laumių juostą", ir ten taiklus apibūdinimas okupuotos Lietuvos plunksnos darbuotojų. Pasiskaitykime:

"Koks stilius mėginamas įtvirtinti "tarybinei" lietuvių kultūrai reikštis ateityje?" Br. Raila taip atsako:

"NKVD stilius — tai pirmiausia NKVD veiklos žmonės, jei galima žmonėmis pavadinti šios mašinerijos ratus ir ratukus. Tie NKVD žmonės — tai komunistų partijos, komunistinės sistemos ir sovietinės visuomenės elitas, akys ir ausys, sargai ir gynėjai, revolveriai ir raktininkai, ištikimiausi iš ištikimiausių, geriausi iš geriausių. Ir tai ne tik policijos įstaiigų tarnautojai, bet visas kompartijos aktyvas, partijos raštininkai ir visi privilegijuoti rašytojai, žurnalistai, agitatoriai, mokslininkai teoretikai. Jie formuoja įkunija, saugo ir gina komunistinės santvarkos turinį..."

"... jie yra ir pagal sistemos reikalavimą privalo būti — aistringi, kovingi, budrūs, griežti, šiurkštūs, neatlaidūs, žiaurūs. Jie — priešakinis kovos būrys, jie — plunksna su šautuvu. Jie privalo beatodairiškai naudoti viską, kas tik naudinga kompartijos labui, įskaitant akiplėšiskiausių melą, šmeižtus, priešininkų niekinimą, įskundimus, išpriešavimus, kankinimus, žudymus. Tokiu būdu visa bestiališka NKVD kalėjimų rūsių, suimtųjų tardymas ir konclagerių sistema būna perkeliama viešumon į propagandą, polemiką, spaudą, dailiąją literatūrą ir meną, transformuojasi, kaip sovietinės sistemos "dvasinis anstas", virsta tradiciniu NKVD stiliumi — tampa būdinga ir savita jausmų ir minčių bestialškumo išraiška. Korsako ar Mielaičio "akcininkai" niekad nebuvo ir negali būti kitokia santykyje su tais, kurie gina Kremliaus pavergtų tautų laisvę, kurie atkakliai priešinasi bolševizmo ekspansijai ir kurie tebėra kliūtimi priartinti laisvųjų Vakarų civilizacijos laidotuves".

2.

Kas norėtų plačiau ir įdigniau įsiskaityti į Br. Railos "Laumių juostą", gali kreiptis į artimiausį tremties spaudo plau-

tintoją. Akimirksnių kronikas išleido "Nida" savo leidiniu Nr. 61. Br. Raila pratarmėje taria, kad tai "platesnis lietuvių kultūrinio ir literatūrinio gyvenimo pavaizdavimas rašytojų ir kitų gyvų žmonių fone".

Anot autoriaus, "mūsų laikai, mūsų butis ir aplinka buvo ir tebėra pilni svarbių nuotykių, gilių išgyvenimų ir įdomių žmonių".

Akimirksnių kronikos aptaria šiuos kultūrininkus: Herbachauską, Dobilą, Šeinių, G. Veličką, M. Biržišką, Švaistą, Alaną, Brazdžionį ir t. t. Manding, knyga verta pasikviesti į savo biblioteką!

3.

Betariant "Nidos" klubas, žvilgsnis nukrypsta į knygų lentynas, kur išrikiuota visa eilė spaudinių. Gražus lobis, ir didelis "Nidos" sumanytojo, tėsotojo ir puoselėtojo Kazio Barausko - Barėno asmuo! Tylus kuklus rašytojas ir žurnalistas, ir didelis ramstis tremties lietuviui. "Nida" geriausias įrodymas, kad sveika iniciatyva dar gyva ir tremtį gyventi skatinanti.

4.

Br. Raila vienu Akimirksnių vardu yra paėmęs štai šitą Antano Gustaičio (Jis irgi aptariamą knygos puslapiuose) eilėraštį ("Po sovietikos letena"). Čia jis išrašomas kaip okupuotos Lietuvos žurnalistų suvažiavimui atminti:

O vade, o tėve, pirmūne kūrėjau,
Kurs mane užčiuopi, užuodi, girdi,
Aukoju tau visa, ką savo turėjau
Mužiko pakaušy, poeto širdy!

Liepi man dainuoti — kaip gulbė
pragystu.

Liepi man tylėti — kaip grumstas
tyliu,

Liepi man kentėti, kad mintys
pakistų, —

Vorkutoj ant sniego prišalęs guliu.

Liepi man regėti, ko akys neranda —
iš rūko tau rimais pasaulį kuriu,
Dėkoju už terba, už lopą ir skrandą,
Kad žemę praradęs, mėnulį turiu.

Aš ploju tau šlovę, kol rankos
nudrimba,

Kol himnuos priemsta vaizduotė laki,
Suklupęs ant kelių, bučiuoju tau
rimbą,

Iš džiaugsmo kvatojuos, kai nuoga
plaki...

J. CICENAS

PENETOJAS

Motina: Prašinėji mano dukters rankos, o ar mokėsi ją išmaitinti?

Jaunikis: Išmaitinti? Koks dar klausimas! Ji bus pilna prikimšta! Aš gi ne be reikalo esu žasų penėjimo specialistas.



V. VIZGIRDA

Bostono peizažas

VARŽOVAI ROMANAI "GIEDROS" PREMIJAI ATRINKTI KOMISIJOJE

Atsakymas į moderatoriaus klausimą, ar nebuvo "Trečiajais moteriai" varžovo?

(J. Vaičiūnienės kalba, pasakyta lapkričio 27 d. Jaunimo Centre)

Į kiekvieną literatūros veiklą žiūriu rimtai, nes jis vienaip ar kitaip veikia skaitytoją ir palieka ateičiai kartais ir lemiamų žymių. Visi žinome, kaip jaunieji seka veikėjų pavyzdžiu, juos net pamėgdžiodami, įsigyvena patys veikėjų savybes. Kokios šio veikalo turėjo būti savybės, aiškiai pabrėžia "Giedros" duoti veikalui išrinkti kriterijai. (Literatūros veikalas, iškelias stipraus charakterio lietuvių moterį). Man nebuvo reikalo tų kriterijų nepaisyti, nes aš, kaip ir "Giedra", matau mūsų grožinėje literatūroje šiuo atveju arba kuone tuščią plotą, arba atvirkštinį reiškinį. Jeigu būčiau su tais kriterijais nesutikusi, tai ir į komisiją nebūčiauėjusi.

Pirmojo kriterijaus aukštis neaprežtas ir aprėžti vargu įmanomas. Ir geri to dalyko supratėjai būna ne tos pačios nuomonės. Ne be reikalo pripažinta, jog kas rašytojas, ta ir išraiškinė veikalo pusė. Bet veikėjo tautybė (jeigu sąmoningai nepaslėpta), charakteris nesunkiai pažįstama.

Šio veikalo jau antraštė pasako, kad jo veikėjos trys moterys. Jeigu yra trečioji moteris, tai turi būti pirmoji ir antroji. Kaip ir trečioji žmona negali būti be dviejų pirmųjų.

Pirmoji moteris lietuvių Aldona, ištekejusi, neturinti vaiko. Ji parodyta nuo pradžios Lietuvoje ir dabar Amerikoje beveik išimtinai fiziologine moterimi, ir eiline savo egoistinio gyvenimo emigrante, su prasiveržimais troškulio išgyventi motinos gimdytojos jausmą.

Ši pažiūra apskritai į moterį, tik motinos, žmonos, simpatingos lėlės supratimu, pasenusi. Ją gerokai aplaužė, be kitų, ir mūsų katalikas filosofas Maccina. Dabartinė filosofija, tokią pažiūrą visai iš kojų verčia. Indijos premjerė Indira paklausta, kaip ji, būdama moteris, ėmėsi tokio darbo, atsakė, jog ji yra taip pat ir žmogus.

Antroji moteris žydų tautybės parodyta savo tautos heroja ir vokiečių okupacijos laikais Lietuvoje, ir Amerikoje. Jos būdingas, kaip ir visos žydų tautos heroizmas, trukęs 2000 metų, išeina iš šventraščio moterų heroizmo, visai gelbėjusią savo tautą. Paminėkime nors Esterą, Judytą... O mūsishkės Judelevičienės, uždarytos į getą, visomis įmanomomis to laiko priemonėmis savo vaiko gelbėjimas, ar ne toks pat, kaip anais laikais išgelbėtas Mozė?

Trečioji moteris, vardu Grace, parodyta atomazgoje, užaugusio žydo, Aldonos 1/2 m. auginto, Mykolo Judelevičiaus sužadėtinė. Visų trijų sąstate lietuvių pasilieka apgailėtina. Iš kokios nori nuožiūros "perspektyvos" žvelgdamas į šias moteris, matai, jog mūsishkė lietuvių prieš anas dvi svetimtautes — pilka skiautėlė.

Tačiau šios veikėjos, prieštaraujančios Giedros siekimui, nėra kliūtis veikalui būti geram ir vertam net platesnės premijos už parūpintąją "Giedros". Jis turi svarių duomenų ir paruoštą psichologinį kelią būti išneštas į plafumas čia galinčiausias ir turtingiausias tauti-

(Naukelta į 2 psl.)

Mano Tautos Istorija - Antanas Rūkas

Literatūros veikalo vertinimo kriterijus ieškotinas pačiame veikale. Kaip meninė visuma literatūrinė struktūra išreiškia jos elementų santykiavimo būdu, jų pusiausvyrą, nuoseklumą (vidinė logika), minties gilumą, tematikos įvairumą bei aktualumą.

Remiantis paties veikalo prigimtimi, jo pagrindinėms savybėms, lengviau išvengti doktrinieriško literatūros vertinimo, visuomet linkusio tempti literatūros kūrinių ant ideologinio kerpalo ir prikaišioti autoriui jo įsitikinimų klaidingumą, tartum vertintojo įsitikinimai būtų lyg kokios amžinos — tobulos normos, neklaidingumo malone pažymėtos.

Primityvus literatūros ir kitų menų kūrinių vertinimas pasižymi ideologiniais priekaištais, nurodymais klaidų "nukrypimuose nuo linijos", lyg menininkas turėtų taikintis į kieno nors idejinius kompleksus. Tuo, žinoma, nenorima teigti, kad vertintojas turėtų sutapti su visais autoriaus ideologiniais nusiteikimais.

Antano Rūko "Mano tautos istorija", išleista penkių skaitytųjų 1966 m., Viktoro Petravičiaus iliustruota, apimtimi ir tema turėtų lygiuotis į poetas. Autorius, lyg ir įspėdamas skaitytoją, "Mano tautos istorijos" vardiniame puslapyje pažymi savo kūrinių žanrą — lyriką.

Ir lyrinei poetai reikalingi herojai, fabula bei akcija. Gi "Mano tautos istorijoje" pagrindinis herojus yra laikas, išsytęs nuo amžių amžinųjų pradžios iki Antano Rūko.

Tebuvo laikas —
išsytęs, nerangus, miglotas ir
vienintelis,
kaip amžinybė.

(M. T. I. 7 p.)

Lyrika irgi turi savo herojų — tai pats autorius. Lyrinio herojaus gyvenimo eiga, jo kovas, išgyventas audras, laimėjimus ir pralaimėjimus galima lengvai pasekti jo kūrybos tėkmėje, kurios ritmas ir idėjinis turinys lemia išorės pasaulio vaizdą, mum autoriaus patiektą istorinių faktų iš jo Aš istorijos.

Lyrinis herojus sutampa su autorium, su jo kūrybinio Aš. Ir šiuo atveju A. Rūkas tokį sutapimą sąmoningai liudija, ieškodamas ryšio su savo tauta jos praeities vyksme; o atbaigdamas save dabartyje kūrybinio faktų — Mano tautos istorija.

Tur būti — praeitis.
tur būti, aš —
tas pats, kurs, vėzdą užsivertęs,
keliauo pro miglas, kai dideli
kalnai sutirpo,
tas pats, kuris sėdėjo ant kalvos
rūžavą vakarą prie ežero, ir
mėlyno ir žalio,
tas pats, kurs keršijo sudegintą
sodyą,
kuris maskviečius klupdė,
kuris Juodose mariose išmaudė
žirgą,
kurį kazokai žudė Kražiuose

2 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, DECEMBER 10, 1966

ir gubernatoriai pakorė sukilėlių
kalnelyje.

(M. T. I. 117 p.)

Tautos nueito kelio suvokimas dabarties momente ir jo pajautimas kaip savo likimo yra visuotinė egzistencinė problema, ypač skaudžiai išgyvenama atsiskyrusių ar atplėštų nuo savo tautos. Poetiniu vaizdu išryškindamas ryšį su tauta, A. Rūkas teigia ir jos nenugalimą gyvastingumą, nors ją "gubernatoriai pakorė sukilėlių kalnelyje". Visa tautos praeitis susikaupusi poeto sąmonėje ir kraujuje prasiveržia sultingais vaizdais "Mano tautos istorijos" baiginiuose posmuose.

Be aš vis gyvenu.
Ir mano kraujuje
ir nervuose,
ir jausmuose,
ir mąstyme
gyvena
visa ta amžių amžinųjų praeitis,
žydėdama
žaliom ir mėlynom spalvom mišku,
geltonomis viršūnėmis kalnelių,
rausvais saulėlydžiais ir pilku
dangumi,
skambėdama
čiurlenimais žaltinių, upeliokščių
ir upelių.

(M. T. I. 17 p.)

Čia yra atsakymas pakaruokliniam gubernatoriui ir kartu laidas, kad tauta, gyvenusi tūkstančius metų, ir toliau gyvens, jei ji yra gyva jos individų sąmonėse. Tačiau poetas yra giliai ir slegiamai susimastęs ne tik dėl savo tautos, bet ir dėl visos žmonijos likimo, dėl jos rytojau, kuris

grasinančios audros ramybėje
išgąsdintas
be žado virpa žemėje.

(M. T. I. 114 p.)

Istanga suvokti tautos praeitį, jos istorinio kelio lemtį yra kartu ir troškimas pramatyti tautos ateitį, kai ji "apkabina gniaužiančiom ir dusinančiom rankom". Laikyti tą praeitį gyvą, pulsuojančią kraujuje ir kvėpavime, kad ji niekada nemirtų, nes mirus praeičiai, žūtų ir ateitis. Neveltui gi sakoma, kas nori sunaikinti tautą, tas pirmiausia sunaikina jos praeitį

"Mano tautos istorija" struktūriniu požiūriu laikytina poetinių vaizdų montazu iš tautos gyvenimo slinkties, kaip tautos praeities individualaus suvokimo išraiška, atskleidžianti istorinį jos kelią iki dabarties tragiško momento.

Pakibo praeitis,
didinga ir menka, ir spindinti. ir
drumzlina,
pakibo metų tūkstančiai,
tarytum rudenį paskutiniausias
lapas
medžio šakoje
drebėdamas nukrist ir mirti.

(M. T. I. 114 p.)

"Mano tautos istorijoje" gausu ir žmogaus problemų, kurios ją praturtina ir pagilina, duodamos jai žmogiškąjį foną, be kurio kiekvienas kūrinyje sužalojamas ir užtroškinamas, nes

(Nukelta į 3 psl.)

VARŽOVAI...

(Atkelta iš 1 psl.)

nės bendruomenės ir be kuklių lietuvių premijų pagalbos. Be abejonės, puiki ir vertinga ypatybė, bet tai kitas reikalas.

Palikusi antrąją moterį eiti toliau savo tautinio herojiškumo keliu, grįžteliu į 7-nis likusius romanus, iš kurių ir aš vieną išsirinkau, taigi už "Trečiąją moterį" nebalsavau.

Iš 7-ųjų romanų vieno veiksmas vyksta okupuotoje Lietuvoje, o kitų 6-ųjų kalbamasis dalykas arba čia atvykusių (dabartinės bangos) gyvenimas nuo atvykimo pradžios, arba dar su kelionės pavaizdavimu (kaip ir Trečioje moteryje, tik čia iš kitos pusės prieita). Iš tų 7-ųjų romanų yra solpnesnių, geresnių ar gerų, atsiliepiantį į "Giedros" siekimą.

Atsakydama į moderatoriaus klausimą — ar nebuvo "Trečiajai moteriai" varžovų, mano su pratimu, buvo*). Apie juos visus ir apie kiekvieną atskirai apskaitau dviem atžvilgiais. Jie galėtų būti ateity mūsų čia kūrime ir gyvenimo dokumentas, įvilktas į literatūrinį rūbą, kaip "Džiunglės" anais laikais, kaip dabar premijuotas romanas "Šikšnosparnių sostas"... Ne tiesa, jog čia heroizmas tik propaganda ar šventvagystė. Juose, tuose romanuose, yra parodyta, jeigu neišsiskiriančio, tai kasdienio heroizmo, reikalaujančio ne mažiau išvermės, negu trumpalaikiam kare, kur žūsi arba laimėsi. Jis čia toks ir yra, kai žuvusių partizanų našlės ar tebekovojančių žmonos, atvykusios su vaikais, ir kiti, grūmėsi dėl kasdieninės duonos ir vaikų lietuviškumo išlaikymo, išmokslinimo... Man klaidai ir pražūtingai skamba, jog heroizmas įmanomas tik Sibiro taigose, partizanų apkasuose... O čia mes gyvenkime, kaip Aldona Keivėnienė... ir visai neužsiminkime apie mūsų herojus taip kaip čia paminėtos žydų tautos herojės, ir dabartinė Jūdelevičienė.

Ne tiesa, kad už savo ribų gali išeiti tik su svetimųjų iškėlimu, lietuviškumą palikęs namie. Išeina tie, kurie nori ir moka apie lietuviškumą taip gerai literatūriškai pasakyti, kaip pasako apie nelietuviškumą. Išėjo su savo būrais Donekaitis, išėjo Čiurlionis, vilgėsis teptuką į Lietuvos žemės sultis, o garsus gaudęs iš jos girių ošimo... Išėjo "Palik ašaras Maskvoje", Sibiro lietuvių maldaknygė, ir išeina vis daugiau... Jeigu neišeina dabar kiek reikia, tai ne visada kaltas kalbamojo dalyko lietuviškumas ar stipraus charakterio lietuvisė veikėjas, bet ir per mažas mūsų lietuviškumas, kad "bijomės" su savimi išeiti, arba nesukalame reikiamo tilto.

Antra. Akivaizdoje mūsų kalbos "graždanckinimo" Lietuvoje ir vis jos gyvenime siaurini, o čia teršimo ir keitimo ki-

*) Teisiniu, formaliniu atžvilgiu varžovai buvo visi atsiųsti romanai. Antraip, kam "Giedra" būtų skelbusi varžybas? Ji būtų galėjusi premijas skirti pati, kam ji nori. R e d.

ta, skurdaus mūsų kalbos žodyno, jog, anot D. Veličkos, "netoli tas laikas, kai, šnekėdami svetima kalba, šoksime tautinius šokius, dainuosime choruose"... kai lietuvių šventėse karpomas lietuviškumas, kai vaikas neturi savo kalba pamaldų, nemokomas katekizmo, kai parašytą žodį keliamo girdime iš "tribūnos" kalami ir t. t. — reikia jos, kalbos, taisyklingos nors raštuose išlikimu susirūpinti. O šiuose romanuose rasi ir retesnių vizingų žodžių, šmaikščių posakių, įvairios sintaksės, literatūrinės kalbos savotiškumų, vertingų tarmybių bendrinei kalbai turtinti... Bet visuose apstu kalbą darkančių įvairių svetimybų, įsiveržusių ir besiveržiančių į mūsų visų kalbą — ir į mano. Todėl pataisius šių veikalų kalbą, nepagadinant jos savotiškumą, ir šiaip kur reikia pakalinėjus, juos būtina išleisti. Tuo būtų išgelbėta ir mūsų kalbinio turto. Retų, dažniausiai vis tų pačių autorių, premijuotų romanų išleidimas šio uždavinio pilnai dar neišsprendžia... O kokia būtų didžiulė paskata autoriams, ypač jauniems, pradedantiems rašyti, jeigu jų parašytų romanų čia yra.

Taigi nepaneigtinas didelis nuopelnas mažo lietuvių moterų "Giedros" sambūrio, iškvietusio į gyvenimą viso 12 romanų, lyg 12 - ka savo augintinių!...

Atsiprašau, kad gal būt, ne visiškai taip atsakiau į klausimą, kaip kai kieno norėta... Anaipol nesilygindama su Donelaičiu, bet visada iš tokių mokydamasi, atsimenu jo viengį iš daugelio pasakymą. Kai buvo palieptas pasakyti pamokslą apie carą Aleksandrą, tai įlipęs į sakyklą tą įpareigojimą pasakė klausytojams, bet pamokslą sakys apie kalvį Aleksandrą. Jį apie kalvį ir pasakė.

Aš liekuosi su savo būrais... .

CHICAGO ŠVARIASIAUS IR
MODERNISIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

BIZNIERIAI, KURIE GARSINASI
"NAUJIENOS" — TURI GERIAUSIA
PASISEKIMA BIZNYJE
— GARSINOSI IR TU!



Savo naminę vaistų spintelę reikia nepaprastai švariai ir tvarkingai užlaikyti, kaip šiame vaizdelyje parodyta: išimti visas bonkutes ir išmazgoti lentynas; patikrinti visus užrašus, kad nevyktų klaidų, nes vaistų sumaišymas gali būti fatališkas. patikrinti, kokių vaistų trūksta ir juos papildyti kad būtum bet kokiam netikėtumui pasiruošęs.

PR. ČEPĖNAS

TIKRAI NEVERTA PYKTI!

Ponas A. Rūkas 1966 m. lapkričio 12 d. ir 26 d. Naujienų šeštadieniniuose prieduose išspausdino du straipsnius — Nepilna informacija ir Apie Pasišovėlių Komitetą.

Šiuose straipsniuose p. A. Rūkas griežtai pasisakė prieš neteisėtai, be "mandato" susidariusį M. K. Čiurlionio monografijai anglų kalba leisti komitetą ir to komiteto kai kurių narių netinkamumą pasiūlytiems pareigoms.

Kokia čia būtų bėda, ko čia būtų pykti dėl nuosirdžios ir rimtos kritikos?

Matyt, p. A. Rūkas pažįsta savo "jaunuolišką" temperamentą, todėl jis pirmąjį straipsnį Naujienuose — Nepilna informacija — baigia tokia lyg atsiprašymo pastraipa: "Tegu komiteto nariai nepyksta, jie visi didžiai garbingi žmonės ir čia nenorima jų pažeminti..."

Turiu pasakyti, kad p. A. Rūkas labai keistai supranta garbės reikalą. Jis abiejuose savo straipsniuose tris M. K. Čiurlionio monografijai leisti komiteto narius telksniauvo jų mokslo specialybėmis, profesijomis, vengdamas pavardžių. Jis juos nuasmenino, nors jo vengiamos minėti pavardės yra tokios pat lietuviškos, kaip ir p. A. Rūko.

Žinoma, galime džiaugtis ir tokiu p. A. Rūko "džentelmeniškumu", nes taupydamas vietą laikraštyje, galėjo komiteto narius sunumeruoti ir toliau jau tik numeriais vadinti.

Be to, jis tiems, anot p. A. Rūko, garbingiems komiteto nariams, toliau nepagailėjo tokių "jaunuoliško" stiliaus puošmenų paberti: "Kaip po gero lietaus išdygęs grybas; kaip Pilypas iš kanapių išsišokęs; Komitetas pasišovėlis. Komitetas pasišokėlis" ir t. t.

Tikrai dėl viso to neverta pykti, bet tik reikia stebėtis, kad p. A. Rūkas ligi šiol neapvaldė savo būdo.

Nuosavybės teisės

Ponas A. Rūkas (Naujienos XI 12 d.) dėl M. K. Čiurlionio kūrybos palikimo taip deklaruoja: "M. K. Čiurlionis pirmausia yra visos lietuvių tautos, paskui jau viso pasaulio nuosavybė. Jo palikimu turėtų rūpintis, jį globoti, jį disponuoti ne kokis nors, kaip po gero lietaus išdygęs grybas, komitetas, o pati tauta savo valstybinių ar visuomeninių organizacijų pagalba."

Tokias deklaracijas galima skelbti teatro scenoje, bažnyčios sakykloje, kadangi ten jos nediskutuojamos, bet tik išklausomos ir jomis arba tikima arba netikima.

Šioje deklaracijoje p. A. Rūkas neįprastu būdu kaltina komitetą kėsiniusi į tautos turtus, į Čiurlionio kūrybinį palikimą. Čia, p. A. Rūkai, nepakanka deklaracijos, čia reikia kaltinamosios medžia-

gos prieš komitetą, nes šiaip jau labai nerimtas reikalas. Kaip visi žinome, ir p. A. Rūkas tatau žino, jog M. K. Čiurlionio meno kūriniai už atlyginimą buvo Lietuvos valstybės nusavinti iš Čiurlionių šeimos. Tie M. K. Čiurlionio kūriniai 1936 m. iš laikinųjų patalpų buvo perkelti į Vytauto Didžiojo Kultūros Rūmus (Kaune), kurie dabar vadinami M. K. Čiurlionio muziejumi.

Lietuva dabar yra okupuota Sovietų Rusijos, kuri ne tik M. K. Čiurlionio palikimą, bet ir visą Lietuvos valstybę, visus jos turtus yra užgrobusi ir jais disponuoja.

Todėl M. K. Čiurlionio palikimo pagrobimu galima kaltinti tik Sovietų Rusiją, o ne M. K. Čiurlionio monografijai leisti komitetą.

(Nukelta į 6 psl.)

MANO TAUTOS...

(Atkelta iš 2-ro psl.)

jam atimama visumos erdvė, kurioje jis galėtų alsuoti laisvai, pilna krūtine. Tik žmogiškoje erdvėje tesuprantamas nacionalinis žmogus ar nacionalinė kultūra, kaip individualus atvejis žmogiškosios būties.

Čia apkalbamam A. Rūko kūrinį rasime specifiškai lietuvių tautos ir Lietuvos istorijos problemų ir bendrai — istorinių, socialinių, filosofinių. Apie jas čia tik teuzsimenam. Jų galima užtikti pirmuose knygos skyriuose ir kitur. Jau vien skyrių pavadinimai daug ką sako ir paaiškina. Pvz.: Kai dar nebuvo Lietuvos, Pati pradžiausioji pradžia, Kai pamažėle bunda žmogus, Meilės žemei gimimas, Neuoramos žmogaus ieškojimai, Ir teatinie karalystė tavo ir kt.

Tematikos abstraktumas, jos filosofinis polinkis bei vaizduojamos situacijos bendrumas lėmė "Mano tautos istorijos" vaizdinės medžiagos pobūdį ir pačio vaizdo struktūrą.

Nežinomas ir neapčiuopiamas ir neaprepiamas skridimas amžinybės, nes jos tėkmė neturi nei pradžios, nei pabaigos, nes amžinybėje sustoja laikas, o mūsų valandos ir dienos ir mėnesiai ir metai, žimtmečiai — gal tik akimirka, o gal net nebuvimas jos.

(M. T. I.)

Vykimo ar įvykio atitrauktumas, nebuvimas konkrečios vietovės vertė vaizdinę charakteristiką atsiskaidyti individualios detalės ir pasirinkti bendrąjį epitetą, — būdingą giminei ar rūšiai, o ne individui. Ši aplinkybė nenužudo vaizdo, neslopina jo vaizdumo, bet keičia jo charakterį, daro jį mažiau priklausančią nuo individualių asociacijų ir gal dėl to daugiau įsigyjantį bendresnių savybių. Tam tikra distancija tarp "Mano tautos istorijos" autoriaus ir jo piešiamų vaizdų jausti per vi-

są knygą. Lyrinis betarpiškumas pakeistas svarstymu, galvojimu, sakyčiau, intelekto invazija, kuri apvaldo emocinį polėkį.

Klajoklis žirgas rymo kieme, tik retkarčiais paleidamas karčius kedenti vėjams, lyg prisimindamas plačias platybes lygumų, palikusį už ežero, ir mėlyno ir žalio, ir šuo sargybinis, įgrisus lenktyniaut su ilgakojais briedžiais ir nusibodus vyt juokais klejnančius gandrų ramiai sugludavo sodybos kieme, saugus prie šeimininko kojų.

(M. T. I. 16 p.)

Palinkimas į abstrakciją, į apibendrinimus įtakojo vaizdo kompoziciją, jo elementus ir pačią tematiką, vaizdo įdėjinį turinį.

Ir laiko ištekliai neišmatuojami tekėjo pamažu.

(M. T. I. 15 p.)

... ir vesdavo minias ieškoti tų kraštų, kuriuos kasdienos rūpesčiai nublukty, kaip užmarštin nuskendęs liūdesys.

(M. T. I. 23 p.)

... kada nužėdavo dejavimai ir raudos, rymodavo ramybė nerami, laukimo sklaidina...

(M. T. I. 27 p.)

Net "rūstiem ir rimtiem sargybiniam" skirta daboti ne pilis, ne jos sienos, bet praeitis ir ateitis, kad ji ateitų.

...šarvais mėnulio žviesoje blizgėdami, išnyra rūstūs ir rimti sargybiniai daboti praeities ir pasitikti ateitį, kuri vėluoja, bet vienąsyk vistiek ateis.

(M. T. I. 63 p.)

"Mano tautos istorijos" dažnas sakiny, išėmus jį iš konteksto, tėra tik gramatiškai taisyklinga kasienos komunikacinė frazė, bet būdama parinktoje ritminėje tvarkoje, ji tampa poetiniu vaizdu. Šalia to turėdama struktūrinių funkcijų, ji įsijungia į strofos visumą, o jos idėjinę paskirtį nusako strofoje vystoma tema.

Stiliaus požiūriu "Mano tautos istorija" išlaikyta kiaurai: nuo pirmos iki paskutinės eilutės. Prozinis elementas, kaip kontrastinė priemonė, nevisuomet laimingai panaudojamas ir kartais praskamba nedarniai.

visam pasienyje į vakarus klanais telkšojo kraujas naujos minties nešėjų, Bažnytkaimiuose, miesteliuose ir miestuose, žandarams keikiant rusiškais keiksmažodžiais, liepsnojo laužai knygų.

(M. T. I. 91 p.)

Atrodo, lyg autorius norėjo pirma pasitaikusia fraze atsikratyti temos iškeltų problemų. Pas A. Rūką randame ir išraiškų, teigiančių jo palinkimą į

manierą. Ji kartais labai paranki vaizdo sukarikatūrinimui ar kuriam kitam meniniam tikslui, bet jeigu ji tik suardo natūralią sakinio tvarką, vargu ar ji pateisinama

Bet kaip tu paklupdysi mintį, kuri nuoga nesudrumsta skaitystę, kuri padangėmis plevena debesėliais, kuri nukrinta, kaip lietus, kuri ore, lyg rytmečio rasos žerėjimas, lyg gintaro žaidimas saulėj, virpa?

(M. T. I. 91 p.)

Šis gražus dinamiškas vaizdas iš kartojamo įvardžio nieko nelaimi — tik praranda dinamikos ir tuo jo ekspresija prislėpinama.

A. Rūko užmojis atkurti ilgoj vaizdų rikiuotėj savo tautos istorinio kelio ryškiuosius posūkius, jos politines ir kultūrinės kovas yra vienintelis lietuvių literatūroj. Jo sklandus — lengvas sakiny patraukia skaitytoją ir laiko jį iki paskutinio puslapio. Knyga alsuoja giliu humaniškumu, žmogiškosios būties pajautimu. Daugelis socialinių motyvų nemėgsta ir vengia; pas A. Rūką jie ryškūs ir liudija, kad autorius suvokia žemiškojo būvio lemtingus elementus. Dėmesys ir supratimas "mažoji - nežinoma" žmogaus, trokštančio ir besiveržiančio būti savimi, įveda "Mano tautos istorijos" skaitytoją į mūsų laikų ryškias problemas. Tikėjimas žmogaus atgimimu sulieja A. Rūką su tais šio meto jaunųjų generacijų sąjūdžiais, kurie žmogaus identiteto ieško ne sustingusiose, išsimelavusiose doktrinosose, bet gyvame santykiuje žmogaus į žmogų.

Degėsiuos — revoliucijos!

Degėsiuos — subirėjimas!

Degėsiuose — mirtis!

Degėsiuose — prisikėlimas naujam gyvenimui!

(M. T. I. 96 p.)

Mano tautos istoriją iliustravo Viktoras Petravičius. Linas ir medis. Kai kurios jo iliustracijų tiek dinamiškos, pilnos ritmo judesio, kad jos veikia žiūrovą kaip muziką. Tokias randame 17, 29 ir kituose puslapiuose. Mindaugo pavidalas stebina kompoziciniu tikslumu, istorine tiesa. Virš vos-vos suvokiamo veido trišakė karūna vaizdžiai nusako jo valdoviškumą ir troškimą valdžios. Visas tas neaiškus pavidalas, lyg iš tamsos išlindęs. Is visa tai padaryta vienam dideliu juodam plėme tik su keliolika taškų ir brūkšnių. Kaip ir visos geros iliustracijos, taip ir šios, knygą papildo ir pagyvina. Lygiai kaip ir autorius dailininkas turėjo pereiti kelias epochas, nuo ledmečio iki atominio amžiaus. Pirmoji ir paskutinioji iliustracija tai irgi teigia.

"Mano tautos istorija" kaip knyga, atrodo, yra kelių veiksnių sąmokslas rezultatas: autoriaus, dailininko, Litho art studijos ir penkių leidėjų.

Jonas Kiznis

MOKYTOJO PROBLEMOS ŠIŲ DIENŲ LITUANISTINĖSE MOKYKLOSE

(J. Plačo paskaita, skaityta mokytojų suvažiavime)

Atvykę į šį kraštą nustebome žemu mokslu lygiu ir kitomis negerovėmis.

Pagyvenę 15 metų pripratome. Kai kurie jau drįsta tvirtinti, kad Lietuvos ir Europos metodai pasenę, mokytojai atsilikę, nes nedirba pagal "modernius metodus". Reklama ir propaganda aptemdė sveiką galvoseną. Juk negalima atsilikti nuo mados, reikia eiti pagal srovę.

Neklaidinkime savęs ir visuomenės. Europos metodai geresni už čionykščius. Kas netiki, gali nuvažiuoti ir įsitikinti. Riksmas kyla, kad mes gaujame amerikoniškų mokyklų išlepintus mokinius. Jiems nežinoma tas, kas ne taip, kaip pas juos.

Amerika turtingas kraštas, meta bilijonus švietimui, mokslo priemonėms. Mes vargšai operuojame dešimtinis ir šimtais dolerių. Retai kas tūkstančiais. O Amerikos pagamintos priemonės mums netinka. Nuo čia ir prasideda problemos. Kas daryti? Kapituluoti prieš kapitalą? Ar likti nežinomi mokiniams? Pameginkime peržvelgti degančiuosius reikalus ir paieškoti būdų jų išlyginimui.

Programos

Programos mums tas pats, kas keliautojui žemėlapis. Kaip jis mokės juo naudotis, taip pasieks savo užsibrėžtą tikslą. Daug kas priklauso ir nuo paties keleivio. Vienas lėks, skubės, kad greičiau nuvažiuotų, antras pasiims kelionės vadovą ir pasižiūrės, ar nėra pakelty židomių vietų, kurias reikėtų pamatyti.

Panašiai ir su mumis. Vieni stengiasi kuo greičiausiai programą išieiti, ar mokinius ką pasisavins, mažiau svarbu. Kiti jas eina nuosekliai, per ilgesnį laiką ir stengiasi mokinių įsamoninti.

Vieniems programos tvarkoje, kitiems — balastas.

Atsiranda kolegų, kurie sako, kad nereikia lietuviškos aplinkos pažinimo. Reikia nutraukti ryšius su praeitimi, juk vaikas čia auga, jam žinoma TV, automobiliai, raketos ir kt. Deja, nesutiksiu su jais. Tokiems tautinis auklėjimas nevaizina jokios rolės. Mūsų papročiai, mūsų literatūra pasidaro lyg nereikšmingi dalykai. Iš ko vaikas apie tai sužinos, jei jie bus išmesti iš mūsų programų. Juk iš praeities mes stiprybės turime semtis. Kiekviena tauta kartų kartoms perduoda savo dvasinį paveldėjimą. Panašiai daro ir amerikoniai. Supažindina mokinius su imigracijos laikais, jų skurdžiu gyvenimu, su kaubojais, tautinėm šventėm. Kaip Padėkos Diena, karių prisiminimo diena ir daug

kitų dalykų. Veda vaikus į muziejus, supažindina su tų laikų gyvenimu. Suka filmus. Jei mokinys mokosi apie šio krašto papročius, kodėl jis neturi žinoti apie Lietuvos? Mažesniems aiškinkime pasakomis, padaviais, paveikslais. Jie mielai klausosi ir židomaujasi, tik nepalikime toliau problema, nes ji lengvai išsprendžiama.

Sistema

Eilę metų ramiai dirbome kūrybinį darbą vadovaudamiesi šio krašto sistema. Jei jau pradėdame taikytis prie šio krašto metodų, kodėl nepatinka sistema? Atsiranda karštuolių, kurie bet kokiū būdu ją panaikintų mūsų mokyklose, jei taip lengvai galėtų. Sistemos keitimas mums nepriimtinas ir ekonominiu atžvilgiu. Netinka bendri vadovėliai, pratimai ir kitos mokslo priemonės. Reikia dublikatų, kitaip sakant ir dvigubų šlaidų. O mes gerai žinome, kad pinigų mums labiausiai trūksta. Mums reikia jungtis, bet ne skirstytis, kurti — ne ardyti. Vienybėje mūsų jėga ir laimėjimas prieš bendrą mūsų tautos priešą. Šitaip elgdami, mes patys kuriame problemą.

Vadovėliai

Tai mūsų pagrindinė mokyimo priemonė. Viso pasaulio mokyklos juos turi, turime ir mes. Gal daugiausiai problemų sukėlė spandoje vadovėliai. Jie blogi, netinkami, per sunkūs ir tt. Gal būt nedrąsu man juos girti, esant pačiam autoriui. Tačiau noriu pasisakyti, kaip mokytojas ilgesnį laiką dirbęs lituanistinėse mokyklose.

Vadovėlis turi būti sunkesnis už eilinę skaitymo knygą. Ji skaitoma ištiesis metus. Vadovėlis yra įžanga į literatūrą. Mokinys perskaitęs sunkesnę kny-

gą, lengviau skaitys kitas knygas. Lengvas vadovėlis neparuoš mokinių lietuviškų knygų skaitymui. Mokytojai, visomis pagelbinėmis priemonėmis, turi nuosekliai perskaityti vadovėlių, kad viskas jame mokiniui būtų suprantama. Jei to nepadarysime, veltui raginsime mokinius skaityti lietuviškas knygas.

Mūsų vadovėliai patrauklūs — gausiai iliustruoti. Jie ruošti pasukubomis, nėra tobuli, laikui bėgant jie tobulės, bet tuo tarpu pasirinkimo neturime, jie mums geri, kol nėra geresnių. Reikalingi pratimai ne vien gramatikai, bet ir vadovėlių straipsniams. Kol tokių neturime, reikia mums patiems pasigaminti, be jų apsieiti jau nebegalime, jei norime, kad mokinys būtų pasiruošęs liet. knygų skaitymui.

Žodynas

Mokinių žodynas menkėja metai iš metų. Mūsų gražioji ir senoji kalba smunka. Ir čia mėgina daryti priekaištus mokykloms, kad mokiniai kalbasi tarp savęs angliškai.

Didžiausia atsakomybė krenta tėvams. Vaikas mokykloje būna tik 4 val. daugiausiai per savaitę, o visą kitą laiką namuose. Ką norėti iš vaiko, jei mama ar tėtis namuose su vaikais kalbasi angliškai. Leidžia jį į mokyklą laukdami kažkokio stebuklo.

Mokytojas gali tik sudaryti planą, o jį vykdyti turi tėvai. Tėvų šventa pareiga kiekvieną vadovėlio žodį vaikui išaiškinti. Jei tėvai to nepadarys, tai mokytojas nebeturės laiko aiškinti gramatiką, rašyti rašomuosius ir kitus dalykus eiti, jei visą laiką praleis vien tik žodžius aiškinamas.

Mokytojai turi daug kalbėti su mokiniais, bet ne jiems pasakoti visą laiką. Besikalbant pamatai kalbinius trūkumus ir gali juos tisyti. Pasikalbėjimo formoje galima eiti tėvynės pažinimą, istoriją, geografiją, literatūrą. Tuo metodu dirbant, vaiko žodynas turtės, ištarimas

gerės, vaikas nenuobodžiaus, nebūs problemų su drausme. Amerikos m-lose veik visus testus atlieka raštu, mums reikia ir žodžiu ir raštu.

Verkiandčiai reikalingas enciklopedinis žodynas. Sergu ta li-ga ir esu įkyrus. Jį reikia pradėti ruošti kolektyviniu būdu tuojau, neatidėliojant.

Mokslo priemonės

Nuo šių dalykų priklauso visi mūsų metodai. Turėdami įvairių mokslo priemonių, lengviau prieisime prie vaiko, noriau jis dirbs ir greičiau pasisavins perteikiamąją medžiagą. Labiausiai atsilikę mes esame šioje srityje. Jei individualiai koks mokytojas pasidaro, tvarkoje, bet jei negali pasidaryti, vargas toliau dirbti klasėje.

Per praeitą vasarą, kaip grybai po lietaus, atsirado pratimai. Jau didelis palengvinimas mokytojui, kad nereikia savaitės bėgyje rašyti mašinėle ir multiplikuoti. Jie dar su trūkumais, bet ateity gerės, jei kolegės nešykštės vertingų pastabų autoriams.

Lietuvos žemėlapis, dar problema, nes jo neturime. Skubos keliu reikalingas gaminti, kad sekantiems mokslo metams jau turėtume.

Paveikslai. Turime gausiai iliustruotus vadovėlius, bet dar to maža. Reikia didelių paveikslų įvairiomis temomis ir žodynui turtinti.

Reikia palaipsniui eiti prie mechanizuotų priemonių paveikslams rodyti: epidioskopų ir skaidrelėms demonstruoti aparatų. Žinoma, reikia turėti ir skaidrelių.

Patį geriausioji mokslo priemonė — kino aparatas ir filmai. Jau Lietuvoje kai kurios mokyklos turėjo.

Daug tėvų jau turi judomiems paveikslams daryti aparatus. Filmai nelabai brangūs. Tik reikia objektų. Kad didesnės mokyklos per metus pastatytų po vieną programinį vaidinimą,

(Nukelta į 5 psl.)



Berkeley Universiteto rektorius atsisakė kalbėtis su studentų atstovais, nes komisijoje buvo Universitete nesimokančių žmonių. Vyriausioju studentų atstovu yra bartenderis Mario Savio, kuris paveikslė kalba susėdusiems studentams.



Petras Rimša

Riteris

MOKYTOJO ...

(Atkelta iš 4-to psl.)

kurį nufilmavus, galima būtų pasikeisti tarp mokyklų. Pvz. V. Kudirką, Valančių, Spaudos draudimą ir pan. Neturint garsinio, galima naudoti užrašus.

Plakatai. Labai gera mokyimo priemonė, kurių kiekvienas gali pats pasigaminti. Sutaupoma laiko klasėje, nereikia lentoje su kreida rašyti. Kol mokytojas rašo, mokiniai išdaigais krečia. Nebrangu būtų spausdintuvėje spausdinti ir aprūpinti mokyklas.

Iscenizavimai. Klasėje ruošti vaidinimus skaitant, tuo būdu vaikui palieka ilgiau atmintyje perskaitytas straipsnelis.

Modeliai duoti mokiniams namų darbus, kad po tam tikrą laiką padarytų kokį nors modelį, paminklo, lietuviško ūkio, lizdo, varpinės, tautodailės darbėlio.

Mokslo priemonių gali būti įvairių. Plačiau apie jas nekalbėsiu, nes programoje numatyta specialiai paskaita su demonstravimu 3 val.

Bendravimas su tėvais. Kai kurios mokyklos palaiko artimą kontaktą su tėvais. Turiu prisipažinti ir aš pats iš tokių. Darome klasių konferencijas, per kurias daug kas išsiaiškinama ir užmezgamas artimesnis kontaktas. Daugelis tėvų nežino, kaip gali namuose savo vaikams padėti. Per tokias konferencijas išsiaiškinama. Čia būna irgi problemų. Tam tikra dalis tėvų neateina, nenori palaikyti kontakto, arba išbara mokytojus ir nurodo, kaip reikia vaikus mokyti. Tokie nesudaro

daugumos, bet įneša nesklaidumo į bendrą darbą.

Nesutarimai

Pastaraisiais keliais metais pradama nusiskusti ne vien tėvais, bet ir Bendruomenės organais, kurie pradeda kištis ne į savo reikalus. Pvz., Apylinkių pirmininkai aplenkia Tėvų Komitetus ir pradeda daryti "tvarką" mokykloje. Pradeda ieškoti kartais priekabių, vietoje, kad gražiuoju susitarus. Atsiranda vadukų, kurie nesilaiko bendruomeninių nuostatų, susitarimų, tuo pačiu ardo bendruomeninę sistemą.

Daug ką galima būtų pakeisti, kad ir trūkumus, tik kad būtų vienybė ir nuoširdumas. Tada ir darbas būtų sklandesnis. Mums reikia stiprinti bendruomenę, bet ne ją silpninti. Taip darydami pasitarnaujame priešui ir smukdome lietuvišką švietimą.

Daug kur šiandien mums reikia budėti ir bendrai kovoti: kėsinamasi išardyti mūsų kolonijas, bažnyčioje silpninamas lietuviškas žodis, kitomis kalbomis leidžiami laikraščiai ir žurnalai deda mums nepalankią propagandą. Pešdamies savitarpį to viso nepastebime ir darome lietuvių tautai neįkainojamą žalą. Vieningai dirbdami atremtume visus priekaištus ir apgintume savas pozicijas.

Dar būtų ir daugiau problemų, su kuriomis mokytojas bedirbdamas susiduria. Aš tikiu, kad kolegos jas iškels ir pasidalinę mintimis išeisime dvasia turtingesni ir produktingesni.

● Vienas girtas tarė antram girtam: "Kaip tamsta drįsti atsiraugėti mano žmonos akyaivaizdoje? Antrasis girtas atsakė: "Atsiprašau, ar tai buvo jos eilė raugėti"?...

PIGESNĖS KELIONĖS Į ARGENTINĄ

Sausio 25 dieną kita lietuvių ekskursija iš Miami išskrenda į Buenos Aires jaunimo kongresą. Kelionė Miami — Buenos Aires ir atgal kainuos tik \$395.00. Keleiviai galės su grupe grįžti į JAV arba pasilikti pas savo pažįstamus bei gimines. Tiketas galioja 90 dienų.

Jeigu kas norės Brazilijoje aplankyti Rio de Žaneiro, tai turės pridėti dar \$96.00.

Šiuo metu visos vietos lėktuvuose būna užimtos, užtat iš anksto reikia užsiregistruoti, kad vieta lėktuve būtų užtikrinta ir galėtumėte pasinaudoti šiomis nupigintomis kelionėmis. Reikia be atidėliojimo pranešti vardą, pavardę ir susižinoti su šia įstaiga.

Vizai gauti ir dokumentams paruošti reikalingas laikas, todėl registruokitės galimai anksčiau, kad vėliau kelionė nesutrukdytų.

Walter Rask-Rasčiauskas

BEALE - RASK TRAVEL SERVICE

Room 2008 - 67 E. Madison St.
Chicago, Ill. 60603
Tel. FI 6-2368



Losangelietis inž. Antanas Polikaitis fotokorespondento L. Briedžio nufotografuotas "Bangos" sporto klubo teniso meistro vardą laimint. Inž. A. Polikaitis yra ir gero balso dainininkas — choro solistas. Lapkričio 12 d. šv. Kazimiero parapijos salėje Fausto operos ištraukų vakare jis dainavo Valentino ariją.

Gera naujiena siunčiantiems DOVANAS savo giminėms į USSR pagal specialų susitarimą su V/O "VNEŠPOSYLTORG".

Jūs dabar galite savo giminėms siųsti prekių užsakymą, su kuriuo jie gali įsigyti puikiosios kokybės importuotas prekes, pavyzdžiui: baldus, namų reikmenis, audeklus, drabužius, avalynę ir kita specialiose DOLERIŲ KRAUTUVĖSE žemomis DOLERIŲ KAINOMIS. O jei Jūsų giminės norėtų, jiems toji suma bus išmokėta GRYNAIS — VIETOS VALIUTA BE JOKIŲ ATSKAITYMŲ ar KOMISO.

Užtelkite, rašykite arba skambinkite

PODAROGIFTS, Inc.

220 Park Avenue South (kampas 18-tos g-vės)

New York, N. Y. 10003

Tel.: 212 - 228-9547

PER MŪSŲ SKYRIUS:

PHILADELPHIA, PA. 19106
716 Walnut Street
215 — 925-3455

PHILADELPHIA, PA. 19123
632 W. Gerard Avenue
WA 5-8878

BALTIMORE 24, MD.
3206 Eastern Avenue
DI 2-2374

SO. BOSTON 27, MASS.
390 West Broadway
AN 8-8764

CHICAGO 32, ILL.
4102 Archer Avenue
FR 6-6399

B R A N C H
CHICAGO 22, ILL.
2242 W. Chicago Avenue
BE 5-7788

CLEVELAND 3, OHIO
7023 Superior Avenue
UT 1-0807

DETROIT 10, MICH.
6460 Michigan Avenue
TA 5-7560

ELIZABETH, N. J.
943 Elizabeth Avenue
EL 4-7068

HAMTRAMCK 12, MICH.
11415 Jos-Campau Avenue
TO 8-7940

KANSAS CITY, KANSAS
18 So. Bethany
AT 1-1757

LOS ANGELES 26, CALIF.
3216 Sunset Blvd.
NO 5-9887

VINELAND, N. J.
Parrish Hall
West Landis Avenue
609 — 691-8423

MIAMI 37, FLA.
2755 Biscayne Blvd.
FR 9-8712

MINNEAPOLIS 14, MINN.
217 E. Hennepin St.
FE 2-4908

NEW BRITAIN, CONN. 06051
165 Hartford Avenue
225-3192

NEW YORK, N. Y. 10011
135 West 14th Street
CH 3-2583

OMAHA 7, NEBR.
5524 So. 32nd Street
731-9577

PARMA, OHIO 44134
5432 State Road
749-3033

PITTSBURGH 22, PA.
346 Third Avenue
GR 1-3712

ROCHESTER 21, N. Y.
683 Hudson Avenue
BA 5-5923

NEW YORK, N. Y. 10003
101 First Avenue
OR 4-3930

SAN FRANCISCO 22, CALIF.
1236 — 9th Avenue
LO 4-7981

SEATTLE, WASH. 98103
1512 N. 39th Street
ME 3-1853

TRENTON, N. J.
730 Liberty Street
LY 9-9163

SPRINGFIELD, MASS.
1840 Main Street
736-9636
RE 4-8354

GARSINKITĖS NAUJIENOSE

5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, DECEMBER 10, 1966

TIKRAI NEVERTA...

(Atkelta iš 3-čio psl.)

Ar reikalingas mandatas?

XIX a. pirmoje pusėje — žiauriausios reakcijos metu Rusijoje, valdant carui Mikalojui, o Austrijoje — esant valdžios viršūnėje kunigaikščiui Metternichui, ir tada rašyti mokslo ar meno veikalų nereikėjo gauti "mandato" — leidimo, nors spaudinius labai griežtai cenzūravo. Ir šiuo metu totalistinėse valstybėse rašyti nedraudžiama, bet spausdinti leidžiama tik palankūs režimui veikalai. Konkrečiai kalbant apie M. K. Čiurlionį, jau prieš pirmą pasaulinį karą daugelis rusų meno žinovų — S. Makovskij, V. Čudovskij ir kt. — be policijos leidimo rašė apie M. K. Čiurlionį.

Nepriklausomosios Lietuvos metu, be išskirtinių "mandatų" yra rašęs apie M. K. Čiurlionį: St. Šalkauskas, V. Bičiūnas, Ig. Šlapelis 1927, P. Galaunė (redagavo sutelktinį veikalą) 1938, V. Vorobjovas 1938 ir kt.

Kodėl 1966 m., susidaręs M. K. Čiurlionio komitetas, negali be lėno nors leidimo užsakyti, jų parinktam autoriui, rašyti M. K. Čiurlionio monografiją? Čia gi nei nereikia komitetui registruotis apskrities viršininko įstaigoje!

Kai gyvenime būna reikalingi mandatai ir kada juos tikrina, tai asmens skirti kiti mandatus tikrinti ir pripažinti jų teisėtumą, būna patys aukštesniųjų institucijų teisėtai įgalioti. Ponas A. Rūkas niekieno neįgaliojtas.

Čikagos Lietuvos Istorijos Draugijos spaudos komisija, nerodydama p. A. Rūkui savo mandato, užsakė jam parašyti Juozo Adomaičio — Dėdės Šerno monografiją, kuri 1962 m. buvo išspausdinta — Vienišo žmogaus gyvenimas antrašte.

Neteko patirti, kad p. A. Rūkas būtų išsiryšinęs iš kurių nors politinių partijų ar kultūrinių organizacijų centrų tai kaipgi rašyti leidimą, kadangi savo padėkos žodyje dėkoja tik privatiems asmenims, jų tarpe ir man.

Istorijos perrašinėjimas

Savo tezei paremti, kad kapitalo savininkas be jokių "mandatų" gali leisti bet kokius veikalus, p. A. Rūkas "perrašė" Lietuvos Enciklopedijos leidimo istoriją.

Kaip dabar p. A. Rūkas neišgiamai pasisako dėl M. K. Čiurlionio monografijai leisti komiteto, taip tada, keli mokslo daktarai nepalankiai rašė "Drauge" dėl Lietuvos Enciklopedijos; kelis mėnesius Margučio komentatorius neleistinai pasišaipydavo iš Redakcijos ir Leidėjo.

Tuo metu p. A. Rūkas negynė nei J. Kapočiaus "turtelio" nei prof. Vc. Biržiškos mokslo autoriteto Lietuvos Enciklopedijai leisti.

Dabar, rašydamas apie Pasišovelį Komitetą, p. A. Rūkas labai vertina p. J. Kapočiaus turėtą "turtelį", t. y. kapitalą, kuris

davęs "mandatą" Lietuvii Enciklopedijai leisti.

Reikia manyti, kad p. A. Rūkas gerai žino, kad kapitalas pats ne tik neauga ir negamina vertybių be darbo. Linotipai ir spausdinimo mašinos, be redakcijos ir bendradarbių, būtų ramiai stovėję. Ponas J. Kapočius buvo kitokios nuomonės dėl darbo ir kapitalo santykio ir dėl tariamojo "mandato". Jis Lietuvos Enciklopedijos priede Leidėjo žodyje rašo: "Su padėka kreipiusis į visus enciklopedijos redakcijos narius su prof. Vc. Biržiška priešakyje, kurie neieškodami nei laisvalaikio, nei poilsio, atsidėjo pirmajam tomui išleisti".

Kad būtų p. A. Rūkui aiškiau ir darbo vaidmuo, tai pasakysiu, kad redakcija, rengdama pirmąjį tomą spaudai, dirbo po 14 valandų šiokiomis ir šventomis dienomis ištisus septynius mėnesius ir be anivalandinių atlyginimų, todėl ir įgalino 'teisėtai' gimti pirmajam Lietuvos Enciklopedijos tomui.

Taigi ir pagyros reikia skirti ne vien tik kapitalui, kadangi kapitalas, be išmaningo darbo, stovėdamas vietoje sudiltų naujų vertybių nepagamines.

Dėl slapukų ir anonimų

Ponas A. Rūkas rašo (Naujienos XI 12), kad jis esąs pasizadėjęs su slapukais nepolemiuoti.

Betgi, kaip jau esu minėjęs, jis žmones, turinčius tikras lietuviškas pavardes, pats padaro slapukais, vadindamas verslo, mokslo ar profesijų vardais.

Tris profesijas — poetą, literatą ir istoriką — išskyringavo iš komiteto. Čia nepakanka vien jo autoriteto pareiškimų, bet reikia įrodymų kodėl komiteto įdininku, sekretoriumi gali būti tik dailininkas, meno istorikas, o negali būti humanitaras, inžinierius.

Ponas A. Rūkas siūlė M. K. Čiurlionio komitetan taip pat įvairių specialybių — "M. K. Čiurlionio kūrybos pažintojų, meno istorijos specialistų, pasaulinių meno kūrinių leidyklų išmanytojų, tokių leidinių technikos žinovų" ir t. t., tačiau nepasiūlė nė vieno asmens su pavarde. Šiaipgi visi tokie rašymai yra be turinio, o tik įmantraus stiliaus pademonstravimas. Netgi ir toji jo reiškiama moji padėka, kai p. A. Rūkas nepamini visai pavardžių, atrodo vaiduokliška. Negi p. A. Rūkas bijo savo gerbėjų kompromituoti?

Čia noriu pasakyti, jog yra ir kitokių nuomonių žmonių dėl komiteto, pvz., 1966 m. XI 19 prof. dr. Rukša iš Vokietijos man rašo: "Labai puikus dalykas, kad leidžiate Čiurlionio monografiją. Tikrai didelės vertės darbas".

Svetimo turto sargyboje

Ne vien p. A. Rūkas yra susirūpinęs svetimais turtais: vieni yra pasišovę mūsų visuomenę apsaugoti nuo lietuviškų operų slatytojų, kiti nuo Jaunimo žygių organizatorių, tretii nuo Alto, Vliiko ir t. t.

P. A. Rūkas bus įsipareigo-

jęs svetimus turtus apsaugoti nuo M. K. Čiurlionio monografijai leisti komiteto, sakydamas: "O kokius gi savo turtus krauna M. K. Čiurlionio monografijos išleidimui ir ką rizikuoja čia kalbamas pasišokėlis komitetas". Pagaliau baigia kaltinimą komitetui tariamai lietuviška patarle: "Lengva ponavoti ant svetimo gero".

Nežinau kokius turtus p. A. Rūkas yra skyres šiam komitetui ir, apskritai, ponas A. Rūkas turėtų pasisakyti, kiek jis yra paskyręs savo turtų kitiems komitetams, kad jais kas nors galėtų "ponavoti". Tada būtų bent suprantama, atskleidus savo kortas, reikalauti ir iš kitų, ką jie kam skirs ar jau yra skyre, kad galėtų kiti 'ponavoti'.

Kol teismas nepadaro sprendimo dėl 'ponavojimo ant svetimų turtų', tol padorūs žmonės insinuscinių paskalų neskleidžia.

Matyt, p. A. Rūkas bus vieno tokio komiteto nepastebėjęs ir 'neapsaugojęs' mūsų visuomenės nuo surinkimo 2000 dolerių J. Gliandos Ikaro sonatai angli kalba išleisti. Tame komitete

taip pat dalyvavo įvairių specialybių bei profesijų žmonės — rašytojas A. Kairys, Jurgis Janušaitis, V. Šimkus, Dr. A. Labokienė ir V. Urbonas. Šis komitetas veikė taip pat be 'mandato'. (Draugas, 1966 m. XI 26).

Baigdamas šį atsakymą p. A. Rūkui, noriu pasakyti, kad dėl jo nenoro pagarbiai kiltus kritikuoti, toliau neketinu su juo polemizuoti.

ZMONOS SAVO TARPE

Susitinka dvi mielos draugės. "Taigi, tu sakai savo vyre radusi savo idealą? klausia pirmoji.

"O, taip, šimtu procentu", užtikrina antroji.

"O jei po metų kiti jis pasikeis? vėl klausia pirmoji.

Antroji ryžtingai: "O, tuomet tegul jis pats gailisi!



PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULACIJOS PROBLEMAS



Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams medžiagų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — TEL.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

Dabar yra laikas tikamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

GERA NAUJIENA

ALSS Literatūros Fondas savo leidinių kainas sumažino:

St. Kairio LIETUVA BUDO ir TAU, LIETUVA —	
dabar po	\$2.00
K. Bielinio DIENOJANT ir PENKTIEJI METAI —	
dabar po	\$2.00
TERORO ir VERGIJOS IMPERIJA SOVIETŲ RUSIJA po	75 ct.

Kreiptis į vietos lietuviškų knygų platintojus.

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE.

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILJONUS dolerių savo apdraus tiems nariams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigų aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudos tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALE APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudos mokeskis \$2.00 į metus.

SLA — knuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės į knuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001



Kauno miesto vaizdas

KUR ŠIAIS LAIKAIS MŪSŲ PROSENELIŲ PĖDSAKAI SURANDAMI?

Jau ne vieną kartą tekdavo išgirsti, kad lietuviai senų senovėje esą atkeliavę iš Indijos. Mat, kai būdavo kalbama apie vadinamąją sanskritų kalbą, kuri turi panašybių lietuvių kalbai, tai tuojau imta manyti, kad lietuviai esą atkeliavę iš to krašto, kur buvo paplitusi toji sanskritų kalba. O tikrumoje, kaip buvo mokslininkų iširta, toje senų senovėje buvo keliauta žmonių ne iš Indijos prie Baltijos jūros, bet atvirkščiai, t. y. nuo Baltijos jūros į Indiją. Tais senaisiais laikais tas kraštas, kurį dabar vadina Indija, dar neturėjo savo vardo, tik kiek vėliau vienas keliauninkas persas, atvykęs į šį kraštą, pavadino vieną upę, prie kurios labiau klestėjo žmonių gyvenimas, vardu *Indas*. Ir tuojau tas visas kraštas, kur tekėjo su savo intakais Indas, imta vadinti Indija, o šio krašto gyventojai buvo pavadinti indais. Kiekvienoj kalboj ar tarmėj tas pavadinimas buvo įvairiai tariamas, pvz.: indis, indus, hindus, hindi. Kiek vėliau įvairioms gyvenvietėms Indijoje buvo prisegti atitinkami vardai. Vienoje vietoje buvo nusižiūrėta, kad gyvenantieji ten žmonės yra atkeliavę nuo Baltijos jūros ir savo išvaizda yra visiškai tokie pat kaip europiečiai, tad tokiam kraštui buvo duotas vardas *Baltistanas*.

Lietuvių Enciklopedijoje (2-asis tomas) apie Baltistaną šitaip yra parašyta:

Baltistan Kašmiro kalnuota provincija C. Azijoje tarp Kara - Korumo ir Himalajų. 34.000 kv. klm., apie 60.000 gyventojų. Žemiausias klonis 2200 metrų nuo jūros lygio. Beveik pusė viso B. paviršiaus yra apledėjusi. Klimatas sausas. Naudojami tirpstančių ledynų vandenį šiltesniuose klonio šlaituose auginami miežiai, kviečiai, griekiai ir ankštiniai javai. Gyventojai indoeuropiečiai — baltai, mahometonai, iš dalies klajokliai. Svarbesnieji prekybos centrai Iskaradu (Skardu) ir Kargil.

Dabar neseniai Lietuvos vokiečių laikraštyje "Heimatstimme" N. 10 (spal. mėn.) buvo įdėtas straipsnis antrašte "Baltistan". Medžiaga tam

straipsniui paimta iš Antano Poškos aprašymų apie tą kraštą. A. Poška (dabar gyvenęs Vilniuje) tame krašte buvo maždaug prieš 30 metų.

Baltistaną dar vadina mažuoju Tibetu, kuris sudaro tokią vietovę, į kurią labai sunku įeiti, nes ten yra visokių didelių ir stačių kalnų. Aukšti kalnai yra iškilę nuo jūros lygio 8127 metrus; žemiausias krašto vietos yra pakilusios nuo jūros lygio 2500 metrų. O žmonės gyvena tokiose vietose, kur paviršius nėra aukščiau kaip 4700 metrų nuo jūros lygio. Visas tas kraštas apima apie 35 tūkstančius kvadratinų kilometrų. Du trečdaliai to viso žemės ploto apkloti ledais. Vadinamoji žiema tęsiasi šešis mėnesius. Kalnai labai statūs. Žemose vietose auga visokios žolės; augantieji medžiai yra mažesni, negu kituose kraštuose. Žemiausiose vietose auga abrikosai, šilkmedžiai, obelys. Sodinami arba veisiami arbūzai, pomidorai, svogūnai, pupos ir kitos daržovės. Taigi tose žemose vietose vasaros metu paviršius pagražėja visokiais augalais, o vandenyje šokinėja visokios žuvelės. Saulė leidžiantis pasirodo didžiausi uodų spiečiai.

Anot A. Poškos, 1930 metais gyveno 53.000 žmonių. Žinoma, laikui bėgant, galima pastebėti, kad žmonių kalba ima skaldytis į įvairias tarmes. Bet vis dėlto dar nemaža žmonių kalba taip, kaip toje žiloje senovėje, ir jie savo pobūviuose mėgsta dainuoti. Štai čia, kaip tame "Heimatstimme" laikraštyje, parodomos dvi baltistaniečių dainelės: 1) jaunosios daina ir 2) meilės daina.

1) Prašulke nata

Nik as tali, kvarai kosuni,
Nik as tali, ke balanili?
Neraudo, šerein buradze,
Neraudo, tej reng bodze,
Neraudo, žara šydati,
Neraudo, malein šydati,
Nerado, tej reng bodze!
Nik as tali, sakali dukriti,
Nik as tali, ke balanili?

1) Jaunosios daina

Išlek, puiki kasotoji,
Išlek, ko gaišti?
Neraudok, kerėtoja žavioji,
Neraudok, tavo raudonumas išbluks,
Neraudok, aušra žydinti,
Neraudok, mano žydinti,

SPAUDA PAVARČIUS IR PASKAIČIUS

Rašo L. BARTUS

"Septyno šeštakai" ir kailiaus raugo kvapas

Tebevargstančių lietuviškojo (alsiprasau — lituanistinio!) auklėjimo mokytojų, tėvų ir tuokinių dėmesio vertas yra Ben. Babrausko raštas apie "Septynius šeštokus" ("Draugas", spalio 29, II dalis).

Buvusis nepriklausomos Lietuvos gimnazijos lietuvių kalbos ir literatūros mokytojas, vėliau Čikagos aukšt. lituanistikos mokyklos direktorius, minimu raštu be kitų ko ėmėsi teisinti viena rašytoją, turintį kalbinių ir stilistinių sunkumų.

Ben. B. užtarimo susilaukęs rašytojas, lietuvių kalbos neįšmokes, pagal tėvą esąs kel-

miškis žemaitis (o kas rašytojas pagal motiną? — aukštaitis, dzūkas, suvalkietis ar rusas?). Gimęs Sibire. Ten praleidęs vaikystės 16 metų. Pārvežtas į Lietuvą Kaune baigęs gimnaziją (iš kitų šaltinių žinoma, jog baigė "Aušros" vardo gimnaziją). Kaune universitete baigė aukštąjį teisės mokslą. Kadangi iki Lietuvos atvykimo vaikišis 16 metų praleido svetimame mieste, lietuvišką žodį gal tik vakarais kokią valandą teišgirdamas (Kaip tai Ben. B. sužinojo?), žymusis lituanistas daro išvadą, jog būtų netikslu iš tokių rašytojų reikalauti stilistinių plonybių.

Lietuvių kalbos mokymo nuvertinimo raštu Ben. B. pakvipino išėivijos inteligentams (Tęsinys 8-me psl.)

Neraudok, tavo raudonumas išbluks.

Išlėk, sakalo dukryte,
Išlėk, ko gaišti?

2) Dusta nata

Mani hridi mušei
Mani kalva dardi
Dusti, dusti tao.
Sessa, brali stav,
Prašada gaide.
Šič piš mani dad,
Prašada dad.
Tu eši maja birado,
Tu eši maja kalv,
Maja kerti
Nama naja,
Prašada dad.

2) Meilės daina

Mano širdis daužos,
Mano galva darda (krinta)
Trokštu, trokštu tavęs.
Sesuo, brolis stovi,
Prašo dainuoti.
Čia prie manęs tėvas,
Prašo tėvas.
Tu esi mano briedis,
Tu esi mano galva,
Mano kertė (kampas)
Namo naujo,
Prašo tėvas.

Baltistano statūs kalnai, dažnai šliaužiantieji ledų gabalai sudaro sunkų priėjimą prie tų žmonių gyvenviečių, todėl susidaro tokios sąlygos, kurios izoliuoja juos nuo viso pasaulio. Bet kitu atžvilgiu tokios rūšies izoliacija sudaro patogias sąlygas ilgiau išlaikyti savo kalbą, nes kitaip užklupę svetimtaučiai per tam tikrą laiką suskaldo tautą. Reikia manyti, kad ir kitose Indijos vietose, kur yra patogesnės sąlygos visokiom susiekimo priemonėms, įsikūrusios tautelės suskilo ir tokiu būdu visiškai nutautėjo. Žinoma, ir Baltistane žmonių kalba per ilgą laiką prisiėmė šiek tiek svetimybų, bet ne taip greitai kaip kitose pasaulio dalyse. Amžiaus atžvilgiu dabartiniai Baltistano gyventojai pasiekia didesnę savo amžiaus vidurkį, negu kiti dabartiniai azijatai, nes jų labai daug yra tokių, kurie turi 70 — 80 metų. Būtų įdomu, kad šiais laikais kas nors iš mūsų lietuvių turistų nuvyktų į tą sunkiai prieinamą Baltistaną ir paskui aprašytų savo viešėjimo nuotykius.

A. Kelmutis

SIŪSKITE PINIGUS

I LIETUVĄ

PINIGAI SIŪSTI PER GRAMERCY

Įteikiami gavėjui kaip PINIGAI per Bank For Foreign Trade, Maskvoje.

JŪS ESATE SAUGŪS TIK SU FIRMA TURINCIA LEIDIMA. JOKIŲ TARPININKŲ, JOKIŲ PASLĖPTŲ RINKLIAVŲ. MŪSU 20 METŲ VEIKLA BIZNYJE GARANTUOJA JUMS PATENKINTĄ PATARNAVIMĄ.

Visos perlaidos pilnai garantuotos ir apdraustos.

Turi Bankų Dept. leidimą ir apdraudą.

Apsidraudę \$20.000.00.

Oficialios USSR kvitos pasirašytos gavėjo.

Pristatoma per 2 savaites.

Jokių atskaitymų.

Kursas:

9 rubliai už \$10.00
Iki \$30.00 — \$2.75
Virš \$30.00 — 10%

GRAMERCY SHIPPING, INC.
744 Broad St., Newark, N. J.

Aukščiausios kokybės rusų gamybos daiktai.

SPECIALIOS

naujos sumažintos švenčių kainos automobiliams. Veikia iki

1966 GRUODŽIO 15 D.
Pasinaudokite šita proga.

VOLGA GAZ - 21R — \$2,365.19
VOLGA GAZ - 21US — \$2,553.70
MOSKVITCH 408E (5 vietų) \$1,954.88
MOSKVITCH 408 (4 vietų) \$1,759.39
ZAPOROZHETS \$957.60

Arba siųsk MUMS DOLERIŲ DOVANOMS PAŽYMĖJIMĄ pasirinkimui NAUJOSE SPECIALIOSE DOLERIŲ KRAUTUVĖSE.

Jokio mokesčio už šį patarnavimą.

Reikalaukite mūsų katalogų, kuriuose rasite naujų sensacingų pasiūlymų, ypatingai maisto produktų ir aukskų iš vakarų kraštų.

GRAMERCY

(IST. 1945)

118 E. 28 ST., NEW YORK, N. Y.

7 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, DECEMBER 10, 1966

GIEDRININKIŲ KONKURSAS

Talentas ir drąsa. Nemeluota teisybė ir žodžių šykštumas. "Mandravojimas" ir "kvarbatkos". Pasitikėjimas konkursais.

Aloyzas Baronas, priimdamas "Giedros" korporacijos premiją už savo knygą "Trečioji moteris", pasakė ir šiuos įsidėmėtinius žodžius: "Šiandien čia išėitų kalbėti lyg ir apie heroizmą ir idealizmą, nes ir Giedros konkursas buvo skirtas idealios ar herojiškos moters atvaizdavimui, tačiau tenka pastebėti, kad herojai liko anapus, ir to heroizmo vaizdavimas yra gana sunkus, nes nėra betarpiško ryšio. Ten vykusių reto herojiškumo nuogą tikrovę pavaizduoti reikia didelio talento ir drąsos, todėl reatas tai kol kas daryti ryžtasi".

Dėl pažiūros, kad heroizmui pavaizduoti būtina reikalingas betarpiškas ryšys su herojais, galima ir smarkiai suabejoti, tačiau antroji sakinio pusė yra nenuginčijama teisybė — tam reikia didelio talento ir drąsos. Perskaicius Aloyzo Barono premijuotą knygą, kurioje nėra nei idealistų, nei herojų, atrodo, kad "Trečiosios moters" autoriui parašyti knygą, atitinkančią "Giedros" korporacijos paskelbto konkurso taisyklės, pritrūko tik drąsos.

Labai daug "Trečiosios moters" gabalų, parenkant tik tuos, kurie ant greitųjų ateina į galvą, kaip žydų išnešimas iš geto, kaip vokiečio vaisės pas Kevėnus, kaip reminiscencijos apie svetimą auglį ir medžio žalojimą, kaip vokiečio, Liuko ir Aldonos pasivaikščiojimas gatve, kaip vokiečių sielvartas dėl Vjetname žuvusio sūnaus, kaip trečiosios moters epizodas ligoninėje ir t. t. ir t. t., parašyti tokia nemeluota teisybe ir žodžių šykštumu, kad skamba, kaip nerūdyjęs plienas.

Sėdant prie temos, kurios, atrodo, šį kartą Aloyzas Baronas pabūgo, autoriui reikėtų atsakyti dar iš jaunų dienų, iš pirmųjų jo knygų likusio "mandravojimo" ir pasakojamojo dalyko apkaišymo "kvarbatkomis". Ką tuos du barbarizmus rašydamas turė galvoje, tuojau pat paaiškės. Nereikėtų tokių rezonierių personažų, koks yra Tadas Su Kepure, kurie tiek ir tedaro, kad pasako autoriaus sugalvotas didžiai išmintingas sentencijas. Pa-

čiam autoriui taip pat reikėtų atsakyti tokių dalykų, kaip "supresuotas laikas", amžinybės šauksmas, ateinąs, rodos, akmeniū virtusių paukščių taku", kaip "deginančiai spindi giltinės kaulai ir saulės gyvybės spinduliai" arba "plonos šakelės, vėjui pučiant, virpėjo gitaromis". (Atsimenu, senais laikais kažin kuris recenzentas net žavėjosi tokiais Aloyzo Barono "ekstravagantiškumais", tačiau, atrodo, pats autorius juos vis mažiau ir mažiau bebrangina, ir aš nenustebsiu, jeigu būsimoje Aloyzo Barono knygoje jų visiškai nebeliks).

Kitoje jau čia cituotos savo kalbos vietoje Aloyzas Baronas teigia norėjęs premijuotą knygą padaryti kaip galima literatūriškiau, "nes siekimas tobulumo ir yra viena iš mūsų kovos detalių čia". Ir sutinkant, kad knyga tikrai literatūriškai padaryta, dar labiau gaila, kad autorius nesusimagino rašyti pagal "Giedros" korporacijos konkurso nuostatus, — neturėtume viso to konkursinio erzelio, kuris dar kartą laužia skaitančiosios visuomenės pasitikėjimą konkursais ir juose premijuotais veikalais.

Būtų gera, kad ne tik p. J. Vaičiūnienė, bet ir visi kiti premijavimo komisijos nariai viešai pasisakytų, kodėl buvo nebota "Giedros" korporacijos paskelbtų konkurso taisyklių. Taip pat būtų labai gera, kad giedrininkės, mokėjusios suorganizuoti kapitalą šiam konkursui, pasiryžtų surinkti dar kitą tūkstantinę ir šį kartą neįgyvendinta ar kuria kita nauja tema tiesiog užsakytą knygą Aloyzui Baronui ar kuriam kitam joms patinkamam rašytojui.

Antanas Rūkas

KIEKVIENA PRADZIA SUNKI

Jaunavedis skundžiasi savo senam draugui: "Patark man, kas daryti? Mano žmona nori mane būtina po savo kumtapliu paminti..."

Senas draugas: "Nedaryk jai bereikalingų sunkumų, nes galų gale ji vis tiek tave pamins..."



Rudens peizažas

SPAUDA PAVARČIUS

(Atkelta iš 7-to psl.)

Lietuvos miestelio kailiaus raugo kvapu, kai odą į dirbtuvę atnešusiam kailius prisistatydavo pagal taksą: kiek tu man mokėsi šeštokų, tiek išdirbtas kailis žybės!

Ben. B. apėjo vieną dalyką — "Aušros" veikėjams, aušrininkais vadinamiems, rūpėjo lietuvių tauta, rūpėjo lietuvių kalba, o ne asmeninė garbė ar pasireklamavimas. Manome, kad teisinamas "Aušros" gimnazijos auklėtinis, jei nors dalį to laiko skirtų lietuvių kalbos studijoms, kurį jis skiria savireklamos raštams, kalbos ir stiliaus "plonybes" būtų apdailinęs.

Paskatai į "dialogą"

Vargu rastumet kitą spaudos bendradarbį, kaip "Draugo" J. Pr. (kunigą J. Prunskį, kuris ir J. Daugailiu bei kitaip pasirašo), tiek rašalo ištaškijęs dėl lietuviškojo (lituanistinio!) mokymo Čikagos mokyklose.

Nemažai pasauliečių ir net kunigų "Naujienuose", "Dirvoje" ar kitur yra skundęsi, jog lietuviškasis mokymas iš parapijų mokyklų jei dar nevisai išvytas, betgi menkinamas ar kampininku užgrūstas. Į priekštus vis atsiliepdavo kun. J. Prunskis, savo ribotu pažinimu tvirtindamas, jog parapijų mokyklose ir dainelė sudainuojama ir pamokos yra — ko daugiau bereikia?

Pagaliau pats J. Pr. lapkričio 3 "Draugo" vedamuoju prabilo, skatindamas į "dialogą" dėl mokyklų, dėl sielų gelbėjimo, dėl tvarkos kapinėse ir dėl mirusiųjų laidojimo būdo (kazimierinėse kapinėse?)

Minimas kunigas "Drauge" jau rašo: "Nei klebonai, nei kiti kunigai neturi sielų gelbėjimo monopolio, kad pasauliečių iniciatyva nebūtų pageidaujama ir reikalinga".

Buvęs aršus parapijų nutautinimo politikos gynėjas jau sako, jog pasauliečių ir kunigijos dialogas gali gražiai reikštis ir parapinių mokyklų reikaluose. "Draugo" editoriale išaiškinęs bažnyčios pripažintą tėvams teisę į vaikų auklėjimą, daro išvadą, jog bažnyčia negali vaikų auklėjimo vykdyti įsakymais, o "reikalingas tėvų bei parapijos vadovybės dialogas"... "Balsas tų lietuvių, kurių tėvai statė šiam krašte savas šventoves, negali būti balsu tyruose"...

Malonu, kad J. Pr., nors ir pavėluotai suprato, jog ne be reikalo naujieji ateiviai tėvai jau daugiau kaip 15 metų varsto klebonijų duris, to "dialogo" siekdami, bet mokyklų reikalu mažai laimėdami.

Lietuviybei, net ir kapinėse naikinamai, užuojautos žodį drįso "Draugo" vedamojo rašytojas šitaip pareikšti: "...Skausmingojo atsiskrymo eiga, atidavimas palaikų amžinam poilsiui žemėje negali būti be atodairos savaip tvarkomas... kar ir labai aukštų asmenų, be paisymo šeimoms vilčių ir jausmų"...

Vatikano suvažiavimo skati-

namas dialogas galys pagelbėti išspressti karsto užkasimo tvarką ar paminklų įrašus.

Taikus, bet kartu ir revoliucinių nuotaikų tas "Draugo" editorialas.

"Editorialu" į J. Kardelio editorialą "Nepriklauso"

Yra spaudos bendradarbių, kurie nuolat laikraščiams rašo ir savo straipsnius skiria kitų rašytojų ir skaitytojų "rimties valandėlei".

Spaudą vartau ir paskaityau, bet nuolat nerašau. Ir dar: neretą skirsnelį tyčia surezgu nerimčiai sukelti.

Malonu, kad "Nepriklausomos Lietuvos" redaktorius J. Kardelis net dalį vedamojo L. Bartui skyrė, kitaip tariant, į nerimtį puolė.

Istorinė tiesa, jog J. Kardelio įsitvirtinimas "Nepriklausomos Lietuvos" laikraščio leidykloje, nepasitaravo Kanados lietuvių vienybei, bet priešingai — įvyko skillimas ir katalikai įsteigė atskirą savaitraštį.

Neduodamas Kanados lietuvių "apjungimo" pavyzdžio, J. Kardelis ėmėsi siūlyti sujungti priešingų pažiūrų Amerikos lietuvių susivienijimus. Ir į nerimtį puolė, kam L. Bartus išdrįsta paklausti, ar J. Kardelis duos pavyzdį — ar sujungs "Neprikl. Lietuvą" su katalikų "Tėviškės žiburiais"?

"Nepriklausomos Lietuvos" savaitraštis didžia dalimi užpildomas senienomis — perfotografavimu kitų paveikslų ar straipsnių. Jame vietos duota ir komunistinio "ryšių komiteto" oficialiam raštui. Jamė keliami mintis, jog Lietuvos laisvės draugo reikia ieškoti komunistinėje Kinijoje!

Šie labai originalūs redaktoriaus J. Kardelio siūlymai dar kartą skatina reikšti "Nepriklausomai Lietuvai" linkėjimą "apsijungti" arba su kaimynais iš dešinės, arba su "laisvės" draugais, Kinijoje įžiūrimais.

Dabartiniu keliu "N. L." toli nenumaknos.

Prikandęs liežuvių šaukšto neįslaižysi.

Tikėjimo pleištu į galvą neįvarysi.

Už nosies tik asilus vedžioja.

JI NE ANNA BOLEYN

Jaunavedžių tarpe pirmoji audra. Jis keikia. Ji keikia. Keiksmams atvėsus, ji sėdi, verkia ir kukčiodama skundžiasi: Prieš mane veddamas žadėjai su manim kaip su karaliene elgtis...

Jis, atsiduokšėjęs: Deja, aš nesu karalius Henrikas VIII...

"Janina!" pašaukė ponija Preskotienė vienu aukštu aukščiau gyvenančią merginą. Man atrodo, kad mano vyras turi reikalų su savo sekretore!"

"Aš visai tam netikiu", šaltai atsakė Janina. "Tamsta tai sakai tik dėlto, kad nori, kad, aš pradėčiau pavyduliuoti".